

Gönderim Tarihi: 26.08.2022

Kabul Tarihi: 26.10.2022

ALMAN AKDENİZ FİLOSUNA AİT HERTHA KRUVAZÖRÜ KOMUTANI NATZMER'İN BALKAN SAVAŞI'NDA MERSİN VE ADANA ZİYARETLERİ

The Visits of Natzmer, Commander of the Hertha Cruiser Belonging to the
German Mediterranean Fleet, to Mersin and Adana in the Balkan War

Ozan TUNA

Dr. Öğr. Üye, Milli Savunma Üniversitesi,
Deniz Astsubay Meslek Yüksekokulu,
Beşeri ve Sosyal Bilimler Bölümü,
otuna@msu.edu.tr

ORCID ID: 0000 0003 4762 4286

Çalışmanın Türü: Araştırma

Öz

Balkan Savaşları, Osmanlı Devleti açısından oldukça yıkıcı olmuş olup Balkan topraklarının önemli bir kısmı kaybedilmiş ve Bulgar orduları da İstanbul önlerine kadar gelmiştir. Savaşın meydana getirdiği olağanüstü şartlar nedeniyle Mersin ve Adana bölgesinde Osmanlı Devleti'nin kontrolü kaybetmesi ihtimali üzerine bölgede Avrupalılara yönelik bir saldırı olması ihtimalinden endişe duyan Almanya, Hertha isimli kruvazörünü Mersin limanına göndermiştir. Osmanlı Devleti yetkililerinin güvence vermiş olmasına rağmen bölgede bir kargaşa olması durumunda Almanya, İngiltere ve Amerika Birleşik Devletleri vatandaşlarının Mersin limanı üzerinden Hertha kruvazörü ile tahliye edilmesi planlanmıştır. İngiltere'ye Akdeniz'de rakip olmak isteyen Almanya, yeni bir Akdeniz filosu oluşturmakla birlikte yeni bir Akdeniz stratejisi de meydana getirmiş olup bu bakımdan Doğu Akdeniz Almanya açısından oldukça önemli bir yer konumunu almıştır. Bölgede meydana gelebilecek bir kargaşanın kendi menfaatlerine zarar vermesinin önüne geçmek isteyen Almanlar İngilizlerden de önce davranarak bölgedeki güç boşluğunu ele geçirmek istemişlerdir. Bu bakımdan Balkan Savaşları'nda Akdeniz filosuna ait gemilerin bir kısmı İstanbul'da bulunmakta iken Hertha kruvazörü de Mersin limanına gelmiş ve geminin komutanı Natzmer de hemen faaliyetlere başlamıştır. Çalışmamız Hertha kruvazörünün komutanı Natzmer'in notları ve raporları üzerinden yapılmış olup bu raporlara da Alman askeri arşivinden (Militärarchiv) ulaşılmıştır. Çalışmamızda Hertha kruvazörünün Malta adası üzerinden Mersin limanına ulaşması, gemi komutanı Natzmer'in gözlemleri ve bölgedeki faaliyetleri ele alınmıştır.

Anahtar Kelimeler: Balkan Savaşı, Mersin, Adana, Hertha Kruvazörü

Abstract

The Balkan Wars were quite destructive for the Ottoman Empire, a significant part of the Balkan lands were lost and the Bulgarian armies came to the front of Istanbul. Due to the extraordinary conditions caused by the war, Germany, worried about the possibility of the Ottoman Empire losing control in the Mersin and Adana region, and the possibility of an attack against the Europeans in the region, sent the cruiser Hertha to the port of Mersin. Despite the assurances of the Ottoman State authorities, in case of turmoil in the region, it was planned to evacuate the citizens of Germany, England and the United States via the Mersin port with the Hertha cruiser. Germany, which wants to rival England in the

Mediterranean, has created a new Mediterranean strategy as well as creating a new Mediterranean fleet, and in this respect, the Eastern Mediterranean has taken a very important position for Germany. The Germans, who wanted to prevent a possible turmoil in the region from harming their own interests, wanted to seize the power vacuum in the region by acting before the British. In this regard, while some of the ships belonging to the Mediterranean fleet were in Istanbul during the Balkan Wars, the cruiser Hertha came to Mersin port and the ship's commander, Natzmer, immediately started operations. Our study was based on the notes and reports of Natzmer, the commander of the cruiser Hertha, and these reports were accessed from the German military archive (Militärarchiv). In our study, the arrival of the Hertha cruiser to Mersin port through the island of Malta, the observations of the ship commander Natzmer and his activities in the region are discussed.

Keywords: *Balkan War, Mersin, Adana, Hertha Crusier*

1. GİRİŞ

Mersin ve Adana bölgeleri Osmanlı Devleti ve dünya kamuoyu açısından oldukça önemli bir konuma sahip olmakla birlikte 1909 yılındaki Adana olayları Almanya gibi batılı devletlerin Balkan Savaşları'nda yeniden bölgeye odaklanmalarına sebebiyet vermiştir. Hadiseler 14 Nisan 1909 tarihinde Adana'da başlayarak kısa süre içerisinde başta Mersin, Tarsus, Antakya, Dört Yol ve Maraş olmak üzere geniş bir alana yayılmış ve 15 günden fazla süren olayları bastırmak Osmanlı Devleti açısından oldukça zor olmuştur (Günay, 2009: 116).

Adana'da meydana gelen olayların duyulması üzerine İngiltere, Fransa, Almanya, İtalya, Avusturya-Macaristan İmparatorluğu ve Amerika Birleşik Devletleri gibi ülkeler kendi vatandaşlarını korumak amacıyla Mersin limanına gemiler göndermiş, bu gemilerin Mersin limanına gelmeleri de bölgedeki gayr-i Müslim unsurlar arasında güven tesis etmiştir (Sonyel, 1987: 1274; Efe, 2016: 607).

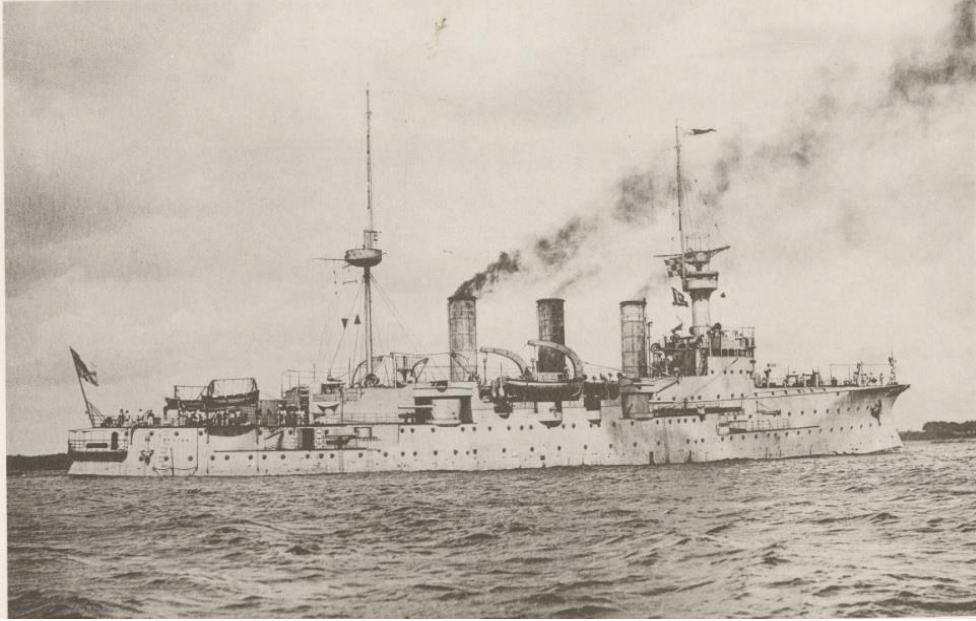
8 Ekim 1912 tarihinde Karadağ'ın Osmanlı Devleti'ne savaş açması ile başlayan Balkan Savaşları'nda Osmanlı Devleti'nin özellikle Bulgaristan karşısında aldığı yenilgiler nedeniyle Kırkkilise ile Tekirdağ kaybedilmiş ve Bulgar orduları Edirne'yi kuşatmıştır (Andonyan, 1999: 46; Çağan, 1993: 200-201). Lüleburgaz-Pınarhisar Muharebelerinin ardından Osmanlı orduları İstanbul'daki Çatalca hattına kadar geri çekilmiş ve İstanbul'da bulunan tebaalarını korumak amacıyla da İngiltere, Fransa, Almanya, Rusya ve bazı Avrupa devletleri İstanbul'a savaş gemisi göndermişlerdir (Tunca, 1945: 130-131; Dan Van der Vot, 2013: 38).

Almanya ise özellikle Akdeniz filosunun teşkil edilmesi ile Doğu Akdeniz'de güç elde edebilmek amacıyla Mersin ve Adana bölgesindeki kendi tebaasını korumak için o esnada Malta adasında bulunan Hertha

kruvazörünü bölgeye göndermeye karar vermiştir (IMMA, 41-J: 10194). 1897 yılında inşa edilen Hertha, muhafazalı kruvazör sınıfından bir gemi olup 21 ve 15 cm'lik toplarıyla etkili bir savaş gücüne sahip olmuştur. Yirminci yüzyılın başları itibarıyla Almanya'nın Pasifik filosunda görev yapan Hertha kruvazörü ardından Alman Akdeniz filosunda görevlendirilmiştir. Çalışmamızda Hertha kruvazörünün komutanı olan Natzmer'in notları üzerinden Almanların bölgedeki gelişmeler üzerindeki etkisi ele alınacaktır.

2. HERTHA KRUVAZÖRÜNÜN MERSİN'E ULAŞMASI

Almanya'nın Akdeniz filosunun teşkil edilmesi üzerine 4 Kasım 1912 gecesi Hertha kruvazörü Doğu Akdeniz'deki Alman çıkarlarını korumak amacıyla Mersin limanına gönderilme kararı verilmiş olup bu amaçla öncelikle Malta adasına ulaşan gemi iskeleye yanaşıp bölgeden sorunsuzca kömür almasının ardından 5 Kasım 1912 gecesi saat 02.00'de Malta adasından ayrılmıştır (BA/MA RM, 1912: 55). Malta adası mevcut konumu nedeniyle pek çok donanma tarafından ikmal noktası olarak kullanılmakta olup Osmanlı donanmasına ait Hamidiye kruvazörü de Balkan Savaşları'nda Malta adasında kömür ikmali yapmıştır.

Fotoğraf 1: Almanya'nın Akdeniz Filosuna Mensup Hertha Kruvazörü (BA/MA RM, Tarih Yok: 41)

Hertha kruvazörü limandan ayrılmadan önce İngiltere'nin Akdeniz filosu komutanı Amiral Milne¹ Hertha kruvazörüne gelerek Türklerin Balkan Savaşları'nda uğradıkları beklenmedik yenilgiden ötürü Alman gemisinden Adana vilayetindeki İngilizlerin de korunmasını talep etmiş ve bunun karşılığında İskenderun limanındaki Almanların da İngiliz savaş gemileri tarafından korunacağını dile getirmiştir (BA/MA RM, 1912: 55).

Hertha kruvazörünün komutanı Natzmer, notlarında İngilizlerin bu talebini Alman donanma komutanlığına bildirdiğini ve Malta adasından kömür alırken İngilizlerin herhangi bir sorun çıkarmadıkları için de bu teklifi kabul ettiğini dile getirmiştir (BA/MA RM, 1912: 55).

Fotoğraf 2: Mersin Körfezi (Deutsche Fotothek, *Bucht von Mersin: Blick auf die Bucht und das Meer vor Mersin*, 1926-1927)

Hertha kruvazörü 9 Kasım 1912 günü Mersin'e ulaşsa da geminin seyir defterinde Alman donanma komutanlığından Mersin limanında mayın tehlikesi olduğu ve bu hususta dikkatli olunması gerektiğine dair telgraf

¹ İngiltere'nin Atlantik filosundan görevli olan Milne, 1912 yılında amiral rütbesi ile merkezi Malta adasında olan İngiltere'nin Akdeniz filosu komutanlığına getirilmiştir.

geldiği, geminin de bu nedenle belirli bir süre açıkta beklemek zorunda kaldığı belirtilmiştir. Fakat gemi komutanı Natzmer'in karadan körfezde herhangi bir mayın bulunmadığına dair kesin bilgi alması üzerine Hertha kruvazörü 10 Kasım 1912 günü öğle saatlerinde Mersin limanına demirlemiştir (BA/MA RM 1912: 55). Natzmer'in notlarında Mersin limanının mevcut durumu ve kapasitesi hakkında bir bilgi bulunmasa da yirminci yüzyılın başları itibariyle Mersin, Doğu Akdeniz'in en önemli limanı haline gelmiş ve buharlı gemilerin uğrak noktası açısından da Beyrut, İskenderun ve Trablusşam'ın ardından Doğu Akdeniz'in dördüncü büyük limanı olmuştur (Oğuz, 2016: 334-363). Natzmer'in bölgeye gelişi Türk kaynaklarına da yansımış olup geminin bölgeye geliş amacının Alman tebaasının güvenliği amacını taşıdığını, bölgede bir karışıklık olması durumunda da Hertha kruvazöründeki Alman askerlerinin karaya çıkacakları ve Türk kuvvetlerine yardım edecekleri ifade edilmiştir (DAB /TŞR.HL. 1912:01-35; DAB/TŞR.HL. 1912:01-36).

Natzmer, şehirde sükûnetin hakim olduğuna dair gözlemlerini notlarına aktardıktan sonra şehrin yöneticisi ve garnizon komutanı ile görüştüğünü, özellikle yöneticisinin iyi eğitilmiş görüldüğü ve kendisi ile Fransızca konuştuğu bilgilerini vermiştir (BA/MA RM 1912:55). Kendisinin Mersin'e ulaştığı esnada Selanik'in Yunanlılar tarafından ele geçirildiği bilgisinin Almanlara ulaştığını ifade eden Natzmer, fakat bu haberin Türk hükümeti tarafından savaştaki diğer olumsuzluklar gibi halktan gizli tutulduğu bilgisini vermiştir (BA/MA RM, 1912: 56). Raporunda Hertha kruvazörün komutanı Natzmer Mersin'de çok fazla vakit kaybetmeden Adana'ya gitmek istediğini vurguladıktan sonra kara yoluyla bu şehre geçmiştir.

3. GEMİ KOMUTANI NATZMER'İN ADANA ZİYARETİ

Hertha kruvazörünün komutanı Natzmer, 11 Kasım 1912 günü Adana'ya ulaşmış olup aynı gün Adana valisi Emin Bey ile bir görüşme gerçekleştirmiştir. Notlarında Almanya'nın Adana konsolosunun da kendisine eşlik ettiğini belirten Natzmer, valinin kendisinin gerçekleştirdiği ziyaretten memnun olmadığını vurguladıktan sonra Emin Bey'e, Hertha kruvazörünün Alman İmparatorluğu tarafından bölgede bir huzursuzluk çıkması durumunda Alman tebaasını korumakla görevlendirildiği bilgisini vermiştir (BA/MA RM, 1912:56). Raporunda Emin Bey'in ateşli bir İttihat-Terakki destekçisi olduğunu açıkça ifade eden Natzmer, valinin kendisine bölgede şu an için endişeye mahal verecek bir durumun vuku bulmadığını fakat her ihtimale karşı Halep'ten 100 jandarma askerinin Adana'ya gönderildiği bilgisini verdiğini ifade etmiştir (BA/MA RM, 1912: 56).

Natzmer, Adana valisi Emin Bey ile gerçekleştirdiği görüşmenin ardından İngiltere'nin Adana konsolosu ile de bir görüşme yapmış olup kendisine de Amiral Milne ile icra edilen anlaşma çerçevesinde bölgedeki İngiliz tebaasının da Hertha kruvazörünün korumasına altında olduğunu belirtmiştir (BA/MA RM, 1912: 56).

Fotoğraf 3: Adana Garı (Berlin Brandenburgisches Wirtschaftsarchiv, *Bagdadbahn, Bahnhof von Adana*, Tarih Yok)

Adana'daki Alman konsoloslüğundan Amerika Birleşik Devletleri'nin Doğu Akdeniz'e iki adet savaş gemisi gönderene kadar Hertha kruvazörünün Adana ve Mersin'deki Amerika Birleşik Devletleri vatandaşlarını da korumasını talep ettiğine dair mesaj alan Natzmer, aynı gün Adana'daki Amerika Birleşik Devletleri konsolosu ile de görüşerek bölgedeki gelişmelerle ilgili fikir alışverişinde bulunmuştur (BA/MA RM, 1912:56). Dışarıdan birisi olarak Adana'yı oldukça sakin bulduğunun altını çizen Natzmer, Mersin'e 25 km uzaklıktaki Tarsus'da bir askeri yoğunluğun mevcut olduğunu fakat bu birliklerin de İşkodra ve Halep'e kaydırıldığını ifade etmiştir (BA/MA RM, 1912:56). Hali hazırda Tarsus'da 1500 asker, Mersin'de de 500 askerin bulunduğu bilgisini veren Natzmer, fazla sayıda askerin bölgede uzun süre bulunmasının yiyecek sıkıntısına neden olabileceği üzerinde durmuştur (BA/MA RM, 1912: 56).

Natzmer, Balkan Savaşları'nın tüm şiddeti ile devam ettiği bu günlerde Adana halkı tarafından orduya katılmak üzere bir gösteri düzenlediğini ve gösterinin Adana'daki gayr-i Müslimler arasında tedirginlik

meydana getirirse de faaliyetin herhangi bir huzursuzluk olmadan sona erdiği bilgilerini vermiştir (BA/MA RM, 1912: 57). Amerika Birleşik Devletleri'nin Adana konsolosluğun raporlarında cepheden gelen Türk yenilgilerinin yavaş yavaş duyulmasının Müslümanlar arasında bölgedeki gayr-i Müslimlere yönelik öfkeye neden olduğu ve bu öfkenin de gayr-i Müslimlere yönelik bir saldırıya dönüşebileceği vurgulanmıştır (BA/MA RM, 1912: 59). Raporlarda şehirde bir kargaşa vuku bulması durumunda Ermenilerin 1909'daki olayların intikamını almaya çalışacakları, Türk askerlerinin bölgedeki mevcudiyetinin Adana'da güvenliği tesis etse de bölgedeki askerlerin bir kısmının İstanbul'a sevk edilmesinin de kendilerini endişelendirdiği vurgulanmıştır (BA/MA RM, 1912:59). Amerika Birleşik Devletleri'nin Adana konsolosluğunun burada vurguladığı nokta Adana'da bir kargaşa olması durumunda bölgedeki Türk askeri gücünün olaylara müdahale edebilecek boyutta olmadığı ve bunun nedeninin de bölgedeki kuvvetlerin Balkan Savaşları nedeniyle cepheye gönderilmiş olduğu yönündedir.

Natzmer, Adana'daki Türk askeri gücünün mevcudiyeti hakkında bilgi veremese de bölgede huzursuzluk çıkartıp korku aşılayanların 1909 Adana olaylarının hatırası ile düşüncesizce hareket eden Ermeniler olduğunun altını çizmiş ve 15 Kasım 1912 tarihinde Rusya'nın Adana konsolosu ile bu konuları görüştüğünden sonra Rus konsolosunun bölgede Türklerin gerçekleştirdiği faaliyetler nedeniyle Adana valisi Emin Bey nezdinde protesto etmeleri önerisini de kabul etmemiştir (BA/MA RM, 1912: 57). Tarsus'taki huzursuzluktan ötürü Adana valisinin de görüşme yapmak üzere kendisini çağırdığını fakat hem Türklere güvenmediği hem de valiye bağlı kalmak istemediği için Emin Bey ile görüşmeye gitmediğini belirten Natzmer, şu anki görevinin Adana Alman konsolosu ile sürekli temas halinde kalıp vilayetteki Almanların güvenliğini sağlamak olduğunu vurgulamıştır (BA/MA RM, 1912:57-58). Hertha kruvazörünün bölgedeki varlığının Türkler nezdinde rahatsızlık meydana getirirse de bölgedeki gayr-i Müslimler açısından güvence teşkil ettiğini ifade eden Natzmer, Adana vilayetinin potansiyel bir tehlikeye sahip olduğunu, 1909 Adana olaylarının kendilerine bunu gösterdiğini belirttikten sonra sadece bir adet savaş gemisinin bölgenin güvenliğini tesis edemeyeceğini 1909 Adana olaylarının beş adet savaş gemisinin bölgede bulunduğu esnada gerçekleştiğini ifade etmiştir (BA/MA RM, 1912: 58).

Adana'daki Alman konsolosu ile bölgede bir karışıklık çıkması durumunda alınacak önlemleri hazırladıklarını ifade eden Natzmer, Mersin'in bir toplanma alanı olacağı ve Adana'daki Almanların da Mersin'e

nakledilmeleri hususunda Adana Alman konsolosluğunun özel bir tren hazırladığını belirtmiştir (BA/MA RM, 1912: 58). Mersin'deki Avrupalılara bir saldırı olması durumunda Hertha kruvazöründen Mersin'e bir çıkarma gerçekleştirilip gerçekleştirilmeyeceği hususunda da bilgi veren Natzmer, Türk askerleri ile bir çatışmanın vuku bulabileceğini, Mersin ve Tarsus'daki Türk birliklerinin mevcudiyeti nedeniyle de Mersin'e bir çıkarma gerçekleştirilmenin imkansız olduğunu dile getirmiştir (BA/MA RM, 1912: 58).

Natzmer'in Mersin ve Adana'daki gelişmeler hakkında gözlemleri bu çerçevede olup Çatalca Savaşları'ndan sonra Osmanlı Devleti ile Bulgaristan arasında ateşkesin imzalanmasının ardından bölgedeki tehdit potansiyelinin de azalması üzerine Almanya'nın Akdeniz filosuna ait Hertha kruvazörü de bölgeden ayrılmıştır.

4. DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

Almanya, yirminci yüzyılın ilk çeyreği itibariyle Akdeniz'e ilgisini daha da arttırmış, bu bağlamda Kasım 1912'de de Akdeniz'de yeni bir donanma teşkil ederek bölgedeki ağırlığını daha da fazla arttırmıştır. Balkan Savaşları esnasında Akdeniz'de görevli olan Hertha kruvazörünü de Mersin limanına göndermesinde 1909 Adana olaylarının etkili olduğu görülmüştür. Adana'daki konsolosluk raporlarına yansıdığı üzere bölgedeki Müslümanların Balkan Savaşları'nda Osmanlı ordusunun aldığı yenilgilerden gayr-i Müslimleri sorumlu tuttuğu bu nedenle de Adana ve Mersin'deki gayr-i Müslimlerle yabancı ülke vatandaşlarına saldırı hazırlığında oldukları belirtilmiştir. Almanya'nın Hertha kruvazörünü bölgeye göndermesinde Adana ve Mersin'de böyle bir tehlikenin yanı sıra Almanya'nın Doğu Akdeniz'deki etkinliğini arttırmak istemesinin de etkisi olmuştur. Çalışmamız Hertha kruvazörünün komutanı Natzmer'in raporları doğrultusunda yapılmış olup raporlarda göze çarpan en önemli hususlardan birisi Osmanlı ordusunun Balkan Savaşı'nda aldığı yenilgilerin Türk kamuoyundan saklandığı ve Selanik'in Yunanlılar tarafından ele geçirilmesinin de bunun bir örneği olduğudur. Savaş zamanının olağanüstü şartları altında Osmanlı Devleti'nin böyle bir yol izlemesi ve kendi vatandaşlarının paniğe kapılmasını istememesi son derece mantıklı görünse de Adana gibi görece taşra diye nitelendirilebilecek bir noktaya bilgilerin geç gelmiş olabileceği de göz ardı edilmemelidir. Natzmer'in raporlarında dikkat çeken diğer bir husus ise kendisinin Mersin'de çok fazla vakit kaybetmeden bir an önce Adana'ya geçmesi olmuş ve bunun en önemli nedeninin de 1909 Adana olayları olduğu görülmüştür. Kendisinin Adana'daki faaliyetleri esnasında Alman donanma komutanlığından

herhangi bir yönlendirmeye tabi tutulmadığı anlaşılmalı birlikte Natzmer'in bölgeye dair donanımının olduğu ve bu yüzden Almanlar tarafından Adana'ya gönderildiği anlaşılmaktadır.

Natzmer'in raporlarını incelediğimizde göze çarpan diğer bir nokta da Mersin'deki Avrupalılara bir saldırı olması durumunda Hertha kruvazöründeki Alman askerlerinin karaya çıkartılıp çıkartılmayacağı olmuştur. Almanya'dan bu konuda net bir talimat almadığı görülen Natzmer'in Türk askerleri ile de bir çatışmayı göze alamadığı ve bu yüzden de Alman askerlerinin karaya çıkartılması hususunda net bir irade göstermediği görülmektedir. Natzmer, her ne kadar bölgeye geliş nedenini Mersin ve Adana'daki Alman, İngiliz ve Amerika Birleşik Devletleri vatandaşlarını korumak olduğunu ileri sürse de daha çok bölgedeki Almanları korumaya önem verdiği ve tehlike durumunda Almanların tahliyesine hassasiyet gösterdiği görülmektedir. Raporlarında Mersin ve Adana şehirleri hakkında detaylı bir bilgi vermese de bölgede sükûnetin hakim olduğunu defalarca vurgulayan Natzmer, Türk yetkililerle diyalog kanalını sürekli açık tutmuş ve misyonunu tamamlamasının ardından da Hertha kruvazörü ile bölgeden ayrılmıştır.

5. SUMMARY

The events of 1909 in Adana were important for both the Ottoman Empire and the world public opinion, and the developments in the region were followed sensitively. Although the Adana events showed that the region could have such a potential in the future, the lack of authority in the region during the 1912-1913 Balkan Wars made foreign states nervous. Especially the arrival of the Bulgarian armies in front of Istanbul caused the Ottoman Empire to concentrate all its military power in Istanbul, and this situation created a security weakness in Anatolia.

The Hertha cruiser of the German Mediterranean fleet, created in November 1912, was commissioned by Germany to protect the German citizens in Mersin and Adana and to evacuate them in case of any danger, and later the British and Americans were added to this. My work was handled through the reports of Natzmer, the commander of the Hertha cruiser, and his observations and activities in Adana and Mersin were discussed. Although it was stated in the reports how the Germans in Mersin and Adana would be evacuated in case of chaos, Germany did not intervene in the region due to the calmness of the Ottoman Empire and the Hertha cruiser left Mersin port.

Our study also gives concrete information on the fact that a warship

belonging to the German navy planned to intervene in the Mersin port of the Ottoman Empire and intervene in the region during the Balkan War, but in Natzmer's notes, no information was given about the way to follow after the landing. When we searched the German archives, although we could not find much information on this issue, it was stated that the governor of Adana of the Ottoman Empire did not favor a German intervention in the region. As a result, it is seen that Natzmer did not dare to make a landing in Mersin port and the events in the region ended before they grew.

6. KAYNAKLAR

Arşiv Kaynakları

a)- Bundesarchiv, Militärarchiv

Reiche Marine 40/564a, Sayfa No: 59, 14 Kasım 1912

Reiche Marine 40/564a, Sayfa No: 55, 18 Kasım 1912

Reiche Marine 40/564a, Sayfa No: 56, 18 Kasım 1912

Reiche Marine 40/564a, Sayfa No: 57, 18 Kasım 1912

Reiche Marine 40/564a, Sayfa No: 58, 18 Kasım 1912

Reiche Marine 3/29928, Sayfa No: 41, Tarih Yok

b)- Berlin Brandenburgisches Wirtschaftsarchiv

Bagdadbahn, Bahnhof von Adana, Tarih Yok

c)- Internationales Maritime Museum Archives

Kaiserliche Marine (41-j)- Mittelmeer Division- Türkei (10194): Die Deutsche Mittelmeer Division von 1914 Dosyası, Birinci Kısım, Berlin 1928

d)- Devlet Arşivleri Başkanlığı

TŞR. HL. Kataloğu, Dosya No: 01-35, Gömlek No: 01-01, 10 Kasım 1912

TŞR. HL. Kataloğu, Dosya No: 01-36, Gömlek No: 01-01, 10 Kasım 1912

e)- Referans Eserler

Andonyan, A. (1999). *Balkan savaşı*. Zaven Biberyan (Çev.). Aras Yayıncılık. İstanbul

Çağhan, N. (1993). Balkan harbinde Edirne. *Edirne'nin 600. Fetih Yıldönümü Armağanı Kitabı*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara. 192-213

Dan Van der Vot. *Dünyayı değiştiren gemi: Goeben'in (Yavuz) 1914'te Çanakkale Boğazı'na kaçıışı*. Ali Cevat Akkoyunlu (Çev.). Alfa Yayınevi. İstanbul

Deutsche Fotothek, *Bucht von Mersin: Blick auf die bucht und das Meer vor Mersin*, 1926-1927

Efe, A. (2016). 1909 Adana Ermeni olaylarının Halep vilayetindeki etkisi: Kırıkhan örneği. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*. Cilt: 9. Sayı: 42. 605-616

Günay, N. (2009). 1909 Adana olaylarından sonra yapılan yardım çalışmaları. *Akademik Bakış*. Cilt: 2. Sayı: 4. 113-123

Oğuz, S. (2016). Mersin Limanı'nda ticaret. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt: 13. Sayı: 33. 334-363

Sonyel, S.R. (1987). İngiliz belgelerine göre Adana'da vuku bulan Türk-Ermeni olayları (Temmuz 1908-Aralık 1909). *Belleten*. Cilt: 51. Sayı: 201. 1241-

1289

Tunca, M. (1945). *1912-1913 Balkan harbinde Türk harbi (Lüleburgaz-Pınarhisar muharebeleri)*. C. 3. Askeri Matbaa. 1945.

Çatışma beyanı: Bu çalışma ile ilgili taraf olabilecek herhangi bir kişi ya da finansal ilişkileri bulunmadığımı dolayısıyla herhangi bir çıkar çatışmasının olmadığını beyan ederim.

Destek ve teşekkür: Çalışmada herhangi bir kurum ya da kuruluştan destek alınmamıştır.

